

Vragen vanuit de raad aan het college:

A. Schriftelijke vragen als bedoeld in artikel 36 Reglement van Orde (beantwoording binnen 30 dagen)

B. Schriftelijke vragen ter mondelinge beantwoording in de raads- of commissievergadering

C. Technische vragen over onderwerpen geagendeerd voor een commissie- en/of raadsvergadering

D. Overige technische vragen (vragen die geen betrekking hebben op een voorliggend raadsvoorstel of onderwerp op de commissieagenda; beantwoording binnen 30 dagen)

Categorie: A / ~~B~~ / C / ~~D~~ (doorhalen wat niet van toepassing is)

Onderwerp: Raadsvoorstel Strategiebepaling voor een gezonde toekomst (Z/23/459267)

Naam en fractie: Nanne van Dellen, WijZZ

Datum indienen: 16 februari 2024

Afdeling:

Contactpersoon:

Inleiding/Aanleiding:

Raadsvoorstel Strategiebepaling voor een gezonde toekomst (Z/23/459267) geeft inzicht in het voorstel van uw college met drie opties, waarbij uw college opteert voor optie 2. Ter ondersteuning van uw voorstel wordt er gebruik gemaakt van een scenariokwadrant waar het college kiest voor kwadrant E (verwachte gedeeltelijke compensatie vanuit Den Haag).

Wij, echter, lezen in het voorstel enkele tegenstrijdigheden: enerzijds is er een verwijzing opgenomen waarbij er een bezuinigingsopgave bij het Rijk van €17 mld vanaf 2028. Daarnaast is opgenomen dat uw college op basis van eerdere circulaire van het Rijk toch verwacht (in tegenstelling tot optie 1) dat er toch voldoende middelen beschikbaar gesteld zullen worden vanuit Den Haag.

Tevens is beschreven dat de kosten voor het Sociaal Domein (specifiek de zorgtarieven) leiden tot een forse verhoging van de uitgaves van onze gemeente. Deze forse kostenverhoging wordt nader beschreven in de RIB van 8 februari 2024. Kort gezegd komt het hier neer op een schrikbarende structurele kostenstijging van € 5,4 miljoen per jaar.

In onze begroting 2024 – 2027 is tot op heden rekening gehouden met een korting op de algemene uitkering van € 3 mld. Dit zorgt voor het ravijnjaar in 2026 waarop dit voorstel gestoeld is. Zie onderstaand in RIB septembercirculaire 2023:

Resultaat septembercirculaire en gevolgen voor de meerjarenbegroting

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand begroting (structureel saldo)	-5.920	474	3.191	-4.591	-5.786
Eindresultaat septembercirculaire	641	382	53	-400	822
Nieuwe stand begroting (structureel saldo)	-5.279	856	3.244	-4.991	-4.964

Als wij dan rekening houden met de genoemde € 5,4 miljoen kostenstijging structureel voorzien wij al ernstige problemen in 2025. Gezien de extreme toename van de zorgkosten en alle andere onzekerheden die nog spelen, zijn wij van mening dat optie 1 qua impact toepasselijker en reëler is dan uw voorgestelde keuze (optie 2). Laten wij ons zelf niet voor de gek houden en ons rijker rekenen dan wij zijn.

Vraag/Vragen:

Naar aanleiding van bovenstaande hebben wij de volgende vragen. Overigens, gelet op de inhoud van de vragen kunnen wij ons voorstellen dat uw college hier meer tijd voor nodig heeft dan de gestelde termijn van de volgende commissievergadering Middelen.

1. Uw college verwijst naar verschillende circulaire's vanuit het Rijk in het voorstel Strategiebepaling voor een gezonde toekomst.
 - Graag ontvangen wij deze circulaire's ter voorbereiding op de aanstaande commissievergadering Middelen.
Antwoord: Hier worden circulaire's bedoeld die nog moeten verschijnen. Bij optie 2 zijn dit de mei- en septembercirculaire 2024. Mogelijk geven deze circulaire's duidelijkheid over compensatie van het Rijk.
2. Daarbij hebben wij de ledenbrief van de VNG ontvangen inzake de inzet van vrije reserves vanaf 2024 ter dekking van structurele lasten, e.e.a. onder voorwaarden. T.a.v. het advies van deze ledenbrief biedt de inzet van de vrije reserves mogelijkheden voor het sluitend maken van onze begroting.
 - Hoeveel ruimte zit er in onze reserves (rekening houdend met de gestelde voorwaarden) om de voorziene financiële tekorten in 2025 op te vangen?
Antwoord: In de meerjarenbegroting 2024-2027 is de algemene reserve 23,5 miljoen en is daarvan 10 miljoen nodig voor risico's. De beschikbare algemene reserve is daarmee 13,5 miljoen. Door de gestelde eisen (o.a. solvabiliteit) zijn de mogelijkheden voor inzet van de algemene reserve beperkt. Op basis van de cijfers in de huidige meerjarenbegroting daalt onze solvabiliteit in 2027 onder de vereiste 20% en is gebruik van de algemene reserve niet mogelijk.
 - Wij vernemen graag van uw college hoe u tegen dit instrument en de inzet hiervan voor gemeente Zevenaar aankijkt?
Antwoord: Als het gebruik van de algemene reserve in de toekomst past binnen de gestelde voorwaarden dan willen wij van deze mogelijkheid indien noodzakelijk wel

gebruik maken. Dit laat onverlet dat wij van mening zijn dat het rijk ons voldoende moet compenseren.

3. Het voorstel Strategiebepaling voor een gezonde toekomst vraagt om € 75.000 voor een benchmarkonderzoek door een externe partij waarbij onze begroting wordt vergeleken met andere gemeenten, e.e.a. met als doel om met aanbevelingen en oplossingsrichtingen te komen. In het voorstel staat opgenomen: "Dit doen zij uiteraard in .samenspraak met 'ons'."

- Wie is 'ons' in deze zin?

Antwoord: Hiermee bedoelen wij de ambtelijke organisatie en het college.

- Hoe ziet het proces inzake dit benchmarkonderzoek eruit?

Antwoord: Wij zijn op dit moment bezig om de opdracht van het onderzoek te formuleren.

- Gelet op het bovenstaande relaas past onzes inziens optie 1 beter als basis voor het benchmarkonderzoek. Is dit al wel meegenomen in het genoemde benchmarkonderzoek? Zo nee, wat kost dit extra om dit alsnog te doen? Is uw college hiertoe bereid?

Antwoord: Nee, dit is niet meegenomen in het onderzoek. Het betreft een voorbereidend onderzoek dat inzicht moet geven in de mogelijke bezuinigingsrichtingen. Dit onderzoek moet naar ons idee in alle opties als eerste verricht worden. De uitkomsten zijn in alle gevallen de basis voor het vervolgproces.

- Uw college vraagt in het voorstel om richtinggevende keuzes. Hoe en vanaf wanneer wordt de Raad hier bij betrokken?

Antwoord: De strategiebepaling is de eerste richtinggevende keuze die te maken is. Zoals aangegeven in het procesvoorstel op pagina 10 van de strategiebepaling zullen wij de uitkomsten van het onderzoek, de taakstelling per domein en de concrete uitwerking van het vervolgproces aan de raad voorleggen.

- Ziet uw college, net als WijZZ, dit onderwerp (benchmark en de aanbevelingen en oplossingsrichtingen) als een uitgelezen kans voor behandeling binnen het adagium Raadsagenda?

Antwoord: Nee, wij vinden dat het in de strategiebepaling beschreven procesvoorstel het meest passend is.

- Uw college stelt in het voorstel het volgende: 'De onomkeerbare maatregelen met een grote impact treffen we zo laat mogelijk.' Is dit al wel in het onderzoek meegenomen?

Antwoord: Nee, dit zit niet expliciet in het onderzoek. Het "zo laat mogelijk uitvoeren van onomkeerbare maatregelen" is een uitgangspunt voor het vervolgproces als de taakstellingen per domein in concrete maatregelen worden vertaald.

- Zo nee, wat kost dit extra om dit alsnog toe te voegen?

Zie beantwoording hierboven.

4. Onzes inziens worden de gevraagde richtinggevende keuzes en inrichting van onze gemeente vastgesteld door de Raad. Wij zijn als Raad dan ook verantwoordelijk voor de keuze wat voor gemeente wij willen zijn.

- Is dat onderdeel van het onderzoek?

Antwoord: Nee. Wel is de eigen invulling van het gemeentelijk beleid een onderdeel van het onderzoek naar de beïnvloedbaarheid van onderdelen van de begroting.

- Deze (richtinggevende) keuze zou idealiter voorafgaand aan dit benchmarkonderzoek gemaakt moet zijn, aangezien dit sterk bepaald hoe en waar er bezuinigingen mogelijk zijn. Bent u dit met ons eens?

Antwoord: De uitkomst van het onderzoek moet aangeven waar bezuinigingen mogelijk zijn. Na uitwerking van de bezuinigingsmaatregelen is de raad

verantwoordelijk voor de keuzes van de bezuinigingsmaatregelen die vervolgens getroffen gaan worden.

- Zo ja, hoe is dit richtinggevende onderdeel alsnog te incorporeren in de onderzoeksopzet?

Antwoord: Zie beantwoording hierboven.

- Zo nee, hoe ziet u dan de richtinggevende taak en positie van de gemeenteraad?

Antwoord: Zie beantwoording hierboven.

5. Gezien de mogelijke impact op inwoners en instellingen (bijvoorbeeld verenigingen, dorpshuizen en andere subsidieontvangers) van de gemeente Zevenaar is een goede behandeling en afweging noodzakelijk in de Gemeenteraad.

- Ter voorbereiding op een goede behandeling in de Raad willen wij uw college vragen om een zo volledig mogelijk inzicht te geven in de wettelijke en niet-wettelijke taken (uitgesplitst per programma) die onze gemeente momenteel verricht.
- Het overzicht dient per programma te eindigen met een opsomming van keuzemogelijkheden- waarin (daarbovenop) een afweging wordt gemaakt wat snel tot resultaat van bezuinigen/ombuigen leidt.
- Eveneens dient per programma aangegeven te worden wat de lasten in 2025 en verder zijn en welke baten daar tegenover staan.
- De lasten dienen per programma onderverdeeld te worden in kapitaallasten (rente en afschrijving), uitvoeringskosten (salarissen van collegeleden en eigen personeel, de huisvestingskosten, inhuur van externen en de materiële kosten) en de directe kosten (opdrachtverstrekking aan derden, aankopen, energiekosten, subsidieoverdrachten, reserveringen voor onderhoud, sociale uitkeringen enz.).

Antwoord: Alle bovenstaande vragen zijn een onderdeel van de onderzoeksopdracht aan een externe partij die wij op dit moment aan het opstellen zijn. Zoals in de strategiebepaling is aangegeven wordt de onderzoeksopdracht uitgezet na besluitvorming in de raad van 28 februari 2024.

6. WijZZ heeft al vaker aandacht gevraagd voor de zogenoemde KPI's (Kritische Procesindicatoren) binnen het Sociaal Domein. Gezien de enorme kostenstijging worden wij wederom bevestigd in ons gevoel dat de gemeente Zevenaar op het Sociaal Domein niet in control is.

- Kan uw college ons aangeven waar onze gemeente actief op stuurt binnen het Sociaal Domein om de kosten beheersbaar te houden? Graag ontvangen wij hiervan een volledig overzicht.

Antwoord: De taken en omgeving van de gemeente veranderen voortdurend. Op landelijk niveau zijn er diverse ontwikkelingen gaande, zoals de wijziging van de eigen bijdrage wmo voorzieningen, de doordecentralisaties Beschermd Wonen & Maatschappelijke Opvang, Hervormingsagenda Jeugd, Integraal zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), Taakstelling huisvesting statushouders en de focus op langer thuis wonen van ouderen. Op lokaal niveau zijn de AMvB Reële prijzen, demografische, maar ook ruimtelijke ontwikkelingen relevant voor het inspelen op het gebruik van voorzieningen. Deze ontwikkelingen hebben een effect op het (toekomstig) gebruik van voorzieningen in het sociale domein.

Er zijn steeds meer uitvoeringstaken bij gemeenten belegd en nieuwe wetgeving moet geabsorbeerd worden. De eisen worden hoger terwijl de rijksbudgetten afnemen. Alle nieuwe ontwikkelingen volgen, goed organiseren, borgen en hierbij in control zijn vraagt om actieve sturing, bewaking, kostenbewuste afwegingen en een integrale aanpak. Dit naast bestaande uitvoeringstaken die de gemeente op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015, Jeugdwet en Participatiewet verricht. In de ruimste zin van het woord vallen onder sociaal domein hier tevens ook andere, aanverwante taken onder. Daarbij moet onder andere gedacht worden aan leerlingenvervoer, inburgering, sport, handhaving, leerplicht, voorkomen van

vroegtijdig schoolverlaten, armoedebelid, schuldhelpverlening en (jeugd)gezondheidzorg.

Daarnaast is sprake van meerdere samenwerkingen waardoor een deel van de activiteiten niet in de directe beheersing van de gemeente ligt.

Ondanks dat 100% in control zijn op het sociaal domein mede afhankelijk is van factoren die buiten invloed van de gemeente liggen zet de gemeente verschillende sturingsinstrumenten in om de financiële houdbaarheid te beïnvloeden, zoals:

1. Contractering. Om zorg en ondersteuning in de toekomst te kunnen blijven borgen en betaalbaar te houden zet de gemeente samen met de inkoop regio zich in op een meer zakelijke sturing en het verstevigen van professioneel partnerschap richting aanbieders van zorg en ondersteuning. Waar naast robuust contractmanagement, kritisch sturen op de levering van zorg door aanbieders, effectiever administratieproces en informatiedeling ook gekeken wordt naar vernieuwingen en randvoorwaarden voor de inzet van de zorgproducten binnen de regionale contractering.
2. De toegang tot voorzieningen. Hierbij valt te denken aan invloed die de gemeente kan uitoefenen op gebied van preventie, strenger aan de poort, intensieve samenwerkingen in de toegang tot jeugdhulp, samenhang in het brede sociaal domein zoals verbinding met onderwijs, wonen, sport, cultuur, veiligheid. Dit alles om de instroom van cliënten in maatwerkvoorzieningen te verlagen en de uitstroom van cliënten uit maatwerkvoorzieningen te verhogen.
3. Het type ondersteuning. Doelstelling van de transformatieopgave in het sociaal domein is de zorg lichter, dichterbij inwoners organiseren door meer ondersteuningsbehoeften op te vangen binnen voorliggende algemene of basis voorzieningen. Hierbij valt te denken aan de huiskamers.
4. Organisatie. De apparaats-/uitvoeringskosten van de ambtelijke organisatie om de wetten binnen het sociaal domein uit te voeren. Besparingen door tijdelijke krachten te vervangen voor vaste medewerkers.
5. Dashboard ten behoeve van continue monitoring, sturing en bijsturen op basis van data.

De effecten van bovenstaande inzet heeft zijn vruchten afgeworpen, de besparingen op de zorgkosten zal zeer waarschijnlijk (het blijft het sociaal domein) in de jaarrekening 2023 te zien zijn.

Voor 2024 verwachten wij dat er verdere besparingen te realiseren zijn binnen de huidige kosten. Daarmee hopen we de autonome stijging van zorgkosten verder af te zwakken.

- Gelet op de enorme kostenstijgingen binnen het Sociaal Domein zien wij een enorme financiële druk ontstaan op de andere domeinen. Deze ontwikkeling is wat WijZZ betreft niet wenselijk. Hoe denkt uw college deze ontwikkeling te keren?
Antwoord: Door de open-einde regeling in de Jeugdwet en Wmo , onduidelijkheid over gelden van het Rijk, toenemende personeelstekorten en daarmee hogere kosten (door bijvoorbeeld inhuur), toegenomen duur van hulp en toenemende complexiteit blijft het financieel lastig sturen. Om de zorg en ondersteuning ook in de toekomst betaalbaar en beschikbaar te houden zonder dat dit ten koste gaat van andere domeinen ligt het raadsvoorstel tot een onafhankelijk onderzoek voor.

Een algemene bezuinigingsopgave op de overige domeinen is volgens ons niet de oplossing. Versterking grip en control op Sociaal Domein zou volgens WijZZ wel mogelijkheden bieden. Hoe en wanneer denkt uw college in control te zijn op het Sociaal Domein?

Antwoord: "Control" betekent letterlijk beheersing. Het in de vingers hebben van processen, snappen wat er gebeurd en dit kunnen uitleggen ondersteunt door cijfers en procesuitkomsten. Beheersing kan niet los worden gezien van sturing. Sturing is het aan de voorkant definiëren van onder andere doelen, randvoorwaarden, middelen en verwachtingen. Hiermee is control een samenspel van sturen aan de voorkant en na afloop toetsen van de uitkomsten en hier weer op bijsturen.

In essentie heeft de gemeente de zaken in de bedrijfsvoering in financiële zin steeds meer onder controle. Dat wil zeggen; de informatie wordt steeds betrouwbaarder en voorspelbaarder. Waardoor het mogelijk wordt om te sturen en te toetsen of interventies ook de gewenste effecten hebben. Om tot deze verbeteringen in validiteit en betrouwbaarheid te komen heeft de gemeente ingezet op proces- en data sturing. Deze inzet heeft zich met name gericht op:

- Herdefiniëren en borgen van de processen;
- Verhogen van kwaliteit van medewerkers;
- Adequate inrichting van systemen

Deze aanpak is succesvol gebleken, zodat monitoring weer mogelijk is. De raad is dan ook uitgenodigd om samen met ons in gesprek te gaan over de raadsmonitor Sociaal Domein. Hiervoor hebben wij vooralsnog 8 mei op het oog.